

Kartering av oreglerade sträckor och förslag till åtgärder för en ökad biologisk mångfald

Höje å helhetsperspektiv

2017-04-04

Kartering av oreglerade sträckor och förslag för förbättrad biologisk mångfald

Höje å helhetsperspektiv

Rapporten är upprättad av: Rebecka Nilsson
Granskning: Johan Krook

Uppdragsgivare: Höje å vattenråd

Omslagsbild: Höje å uppströms Genarp. Foto: Rebecka Nilsson

Landskrona 2017-04-04
EKOLOGGRUPPEN

Totalt antal sidor i huvuddokument (inkl omslag): 50

Antal bilagor: 1

Utskriftsversion: 17-10-03

Wordfil: Höjeå_oreglerade_sträckor_2016_uppdaterad_2017.docx

Innehåll

	sidan
Sammanfattning	2
Inledning	2
Metod.....	2
Identifiering av oreglerade sträckor	2
Fältkartering	3
Beräkning av fallet	3
Resultat från kartering av oreglerade sträckor.....	4
Kartering Höje å.....	4
Genom Lomma.....	4
Trolleberg 1	6
Trolleberg 2	9
Nedströms Alberta.....	12
Esarp.....	15
Nedströms Gödelövsbäcken	19
Genarp	22
Nedströms Håckebergasjön.....	25
Kartering biflöden	28
Önnerupsbäcken – Laxmans Åkarp	28
Vallkärrabäcken – Lilleby	31
Vallkärrabäcken – Vindfälle gård	34
Vallkärrabäcken – Fjellie Boställe	37
Råbydiket – Utloppet i Höje å.....	39
Råbydiket – Stora Bjällerup	42
Avslutande kommentarer	44

Bilagor

Bilaga 1: Fältprotokoll

Sammanfattning

De flesta vattendragen i Höje å avrinningsområde ingår i dikningsföretag eller är reglerade i en vattendom, men det finns några delsträckor som fortfarande är oreglerade. De oreglerade sträckorna i huvudfåran, Vallkärrabäcken och Råbydiket har, inom ramen för detta projekt, karterats i fält. Vid karteringen bedömdes skötselbehovet på sträckan samt om åtgärder för att främja den biologiska mångfalden kan genomföras på sträckan.

Fallet på samtliga oreglerade sträckor, förutom sträckan från Lomma kyrka till Södra Västkustvägen, är bra, vilket kan vara en anledning till att de inte ingår i något dikningsföretag då man troligen inte har haft problem med markavvattningen. Anledningen till att sträckan från Lomma kyrka till Södra Västkustvägen inte ingår i ett dikningsföretag är troligen att det inte funnits någon jordbruksmark som behövde avvattnas på sträckan. Sträckorna påverkar troligen inte heller avvattningen från andra sträckor som ingår i dikningsföretag. De flesta sträckor i huvudfåran bedöms ha höga naturvärden, då det finns en stor variation när det gäller beskuggning, fall och bottensubstrat. Dessa sträckor bör därför lämnas till fri utveckling. På vissa platser kan förhållandena för öring förbättras genom tillförsel av sten och grus.

Biflödena har troligtvis rätats någon gång även om de inte ingår i dikningsföretag. Dessa sträckor är tämligen raka med dålig beskuggning och erosion. För att främja den biologiska mångfalden på dessa sträckor kan olika åtgärder genomföras. Förslag på sådana åtgärder är plantering av träd, minska erosionen av slänterna genom avfasning eller erosionsskydd med sten, och förbättra förutsättningarna för öring genom att tillföra sten och grus till lekbottenar samt skapa uppväxtområde genom tillförsel av block. Åtgärderna som föreslås bedöms inte påverka markavvattningen från jordbruksmarken eller dagvattenavledningen negativt.

Inledning

Stora delar av Höje å och dess biflöden har någon gång rätats och grävts djupare och många av vattendragen i avrinningsområdet är reglerade genom dikningsföretag. Kortare sträckor i vattensystemet är fortfarande oreglerade, det vill säga de ingår inte i något dikningsföretag är mer eller mindre naturliga i sin utformning och har fått utvecklas fritt. I föreliggande rapport har dessa oreglerade sträckor karterats med avseende på möjligheter och behov att genomföra åtgärder för att främja den biologiska mångfalden. Föreslagna åtgärder bedöms inte påverka markavvattningen negativt.

Metod

Identifiering av oreglerade sträckor

De sträckor som inte är reglerade har identifierats genom att undersöka vilka delar av Höje å och biflödena Önerupsbäcken, Vallkärrabäcken, Dynnbäcken, Råbydiket, Dalbydiket och Gödelövsbäcken som ingår i dikningsföretag. Samtliga sträckor, förutom sträckan förbi Källby reningsverksdammar och sträckan från Södra Västkustvägen till Höje ås mynning i Lomma bukten, som inte ingår i ett dikningsföretag har karterats i fält. Sträckan förbi Källby reningsverksdammar har inte karterats då denna sträcka är reglerad genom en vattendom som gäller omgrävningen av ån i samband med att reningsverksdamarna byggdes. Även sträckan från Södra Västkustvägen i Lomma ner till mynningen är reglerad genom en vattendom.

Fältkartering

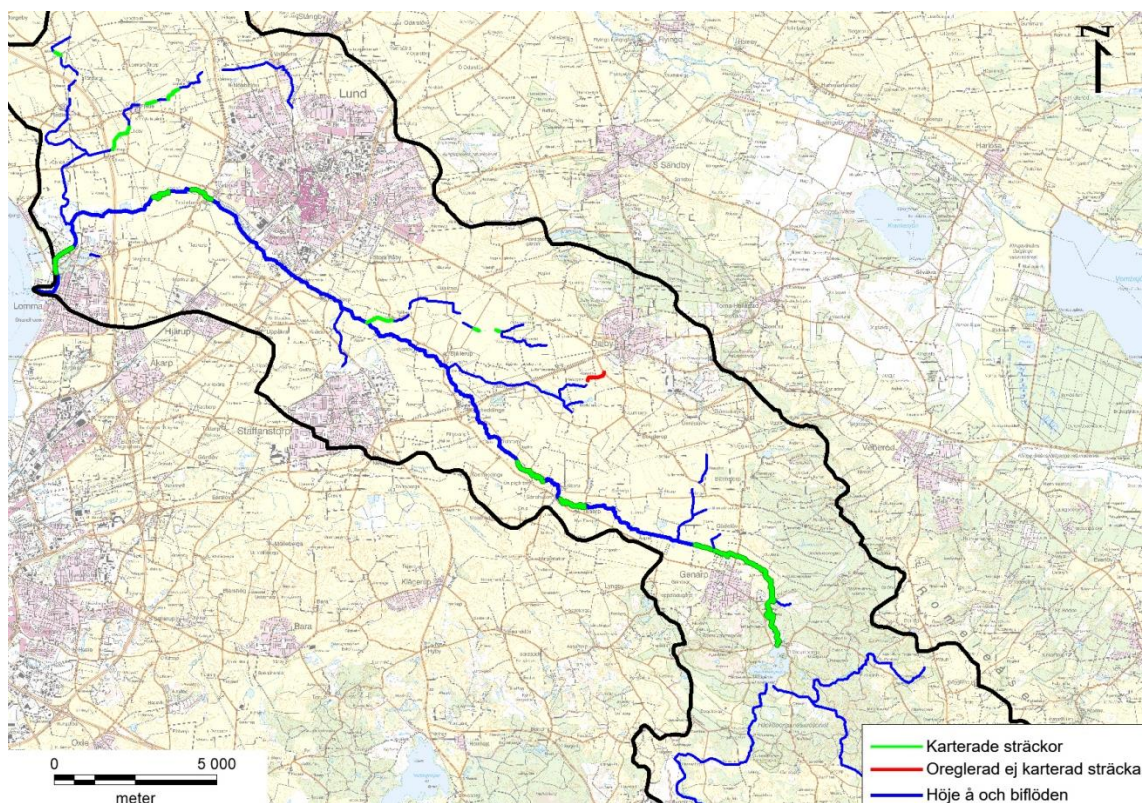
Flera parametrar noterades under fältkarteringen av de oreglerade sträckorna. De parametrar som dokumenterades var erosion, fall, bottensubstrat, beskuggning, dämning, skyddszoner, samt bedömning av skötselbehov (se fältprotokoll, bilaga 1). Om markägare eller arrendator till marken runt ån/bäcken påträffades vid fältkarteringen dokumenterades dennes erfarenhet av skötseln på sträckan. Vidare har fallet på vattendragen noterats och metodiken för detta är beskriven nedan. Dessutom dokumenterades samtliga sträckor med foto.

Beräkning av fallet

Fallet på sträckorna kan vara intressant ur flera aspekter. Fallet på sträckan ger en bild av vattendragets hydrologiska karaktär det vill säga om det är lugnflytanden eller strömt. Strömförhållandet i vattnet är avgörande för om sträckan kan vara lämplig för fiskevårdade åtgärder. Vid ett fall på 3 ‰ kan fiskevårdade åtgärder vara ett alternativ men fallet får gärna vara uppemot 6 ‰ för att förhållandena ska vara riktigt gynnsamma för åtgärder. I huvudfråan har det gjorts inmätningar av tvärsektioner från Lomma till Genarp. Dessa inmätningar har använts för att avgöra bottennivån i start och slut på de karterade sträckorna. Genom att räkna fram höjdskillnaden kan fallet räknas ut med hjälp av längden på den sträcka som berörs. Fallet presenteras i promille i rapporten. För de sträckor där det inte finns inmätningar, vilket gäller sträckorna förbi Genarp och mellan Genarp och Håckebergasjön samt alla delsträckor i biflödena, har flygscannad höjddata använts för att bestämma fallet genom nivåskillnaderna mellan den övre och den nedre delen av respektive delsträcka. För de sträckor där det finns inmätningar utförda, genomfördes en jämförelse med den nivåskillnad som togs fram med höjddata. Denna jämförelse gjordes för att avgöra hur stor skillnad i fall som de olika metoderna genererade. Genom att använda höjddata kan fallet både underskattas och överskattas men ger ändå en ungefärlig uppgift om fallet. Båda metoderna medför osäkerheter. Vid användning av höjddata är det inte bottennivån som kan utläsas utan nivån på vattenytan vid tidpunkten för flygscanningen. Inmätningarna i fält utgörs av punktvärden på bottennivån, vilken kan variera mycket på en kort sträcka.

Resultat från kartering av oreglerade sträckor

Totalt identifierades 13 sträckor som inte ingår i något dikningsföretag i Höje å (se figur 1). Av dessa karterades samtliga. Den oreglerade sträckan från Häckebergasjön förbi Genarp är uppdelad i rapporten uppdelad i två delsträckor.

Figur 1. Oreglerade sträckor i Höje å och dess biflöden som har karterats inom detta projekt.

Bakgrundskarta ©Lantmäteriet MS 2013/04204

Kartering Höje å

Genom Lomma

Beskrivning

Höje å från Södra Västkustvägen till Lomma kyrka är inte reglerat i ett dikningsföretag. Sträckan är drygt 1 km (se figur 2).

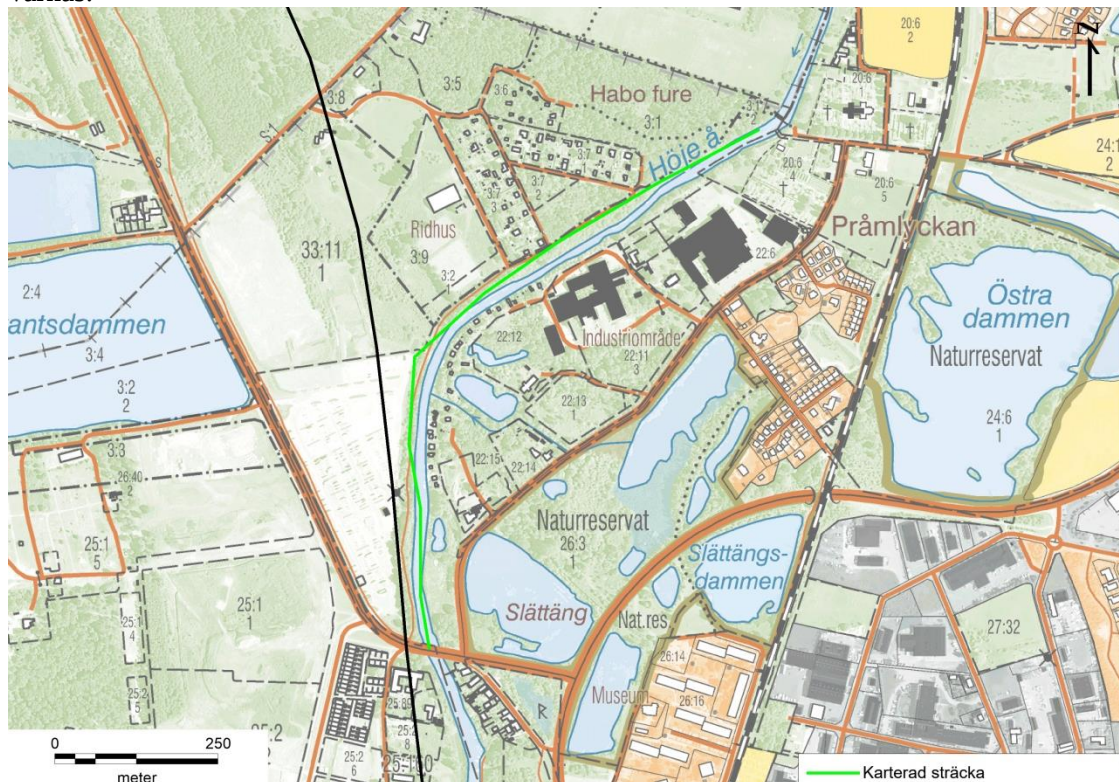
Precis uppströms Södra Västkustvägen finns bebyggelse och bryggor på den östra sidan i direkt anslutning till ån och även längre uppströms på den södra sidan (se figur 3). På västra/norra sidan finns en ca 10 m bred sumpskog intill ån. Sumpskogen ger en mer naturlig känsla av ån än övriga delar av sträckan.

Bebyggelse och bryggor i åns strandkant på sträckan innebär en fragmentering av den kvarvarande naturen intill ån, vilket påverkar naturvärdena negativt.

På den ca 1 000 m långa sträckan är höjdskillnaden ca 0,3-0,4 m, vilket ger ett genomsnittligt fall på ungefär 0,3 – 0,4 ‰.

Åtgärder/skötsel

Vid fältkarteringen observerades inget behov av åtgärder. Befintliga naturvärden på platsen bör värnas.

Figur 2. Oreglerad sträcka av Höje å från Södra Västkustvägen till Lomma kyrka.

Bakgrundskarta ©Lantmäteriet MS 2013/04204

Figur 3. Höje å uppströms Lomma kyrka. Här kantas Höje å av en 10 m bred sumpskog på den västra och norra sidan. På den östra och södra sidan kantas ån av sommarstugor.

Trolleberg 1

Beskrivning

Nedströms den återmeandrade sträckan finns en ca 900 m lång oreglerad sträcka av Höje å (se figur 4).

Höje å är på denna sträcka varierande när det gäller fall, bottenstrukturer och beskuggning. På den ca 900 m långa sträckan är höjdskillnaden nästan 2 m, vilket ger ett genomsnittligt fall på ca 2 ‰. Sträckan är varierande med korta strömsträckor och med lugna partier (se figur 5). På de korta partierna med strömt vatten överlagras hårbotten ofta med lera. Detta kan bland annat bero på den erosion av slänterna som påträffades på flera ställen längs sträckan (se figur 6). Bitvis är det bra beskuggning av ån (se figur 7). Norr om ån har två nya våtmarker anlagts och söder om ån är jordbruksmarken på flera ställen så högt belägen att avvattnings inte direkt påverkas av vattennivån i ån.

Åtgärder/skötsel

Sträckan verkar få utvecklas fritt och det syntes inga tecken på skötsel. Under fältkarteringen bedömdes det inte heller finnas något skötselbehov på sträckan. För att minska risken för att skötselbehov ska uppstå i framtiden kan erosionen av slänterna möjligtvis åtgärdas genom t ex avfasning. Erosionsdämpande åtgärder kan eventuellt även ha positiva effekter på öringen genom minskad tillförsel av sediment till vattnet och minskad igenslamningen av bottenarna. Sammantaget anses det vara bra om sträckan får fortsätta att meandra fritt inom ådalen utan aktiv skötsel och att man värnar de naturvärden som redan finns på sträckan.

Figur 4. Oreglerad delsträcka av Höje å vid Trolleberg nedströms den återmeandrade delen av Höje å.

Bakgrundskarta ©Lantmäteriet MS 2013/04204

Figur 5. Höje å nedströms den återmeandrade sträckan. En kort strömsträcka.

Figur 6. Höje å nedströms den återmeandrade sträckan vid Trolleberg. Erosion av slänt påträffades i nästan varje sväng.

Figur 7. Höje å nedströms den återmeandrade sträckan vid Trolleberg. Små träd och buskar, som bidrar till beskuggningen av vattendraget, kantar ån längs delar av sträckan.

Trolleberg 2

Beskrivning

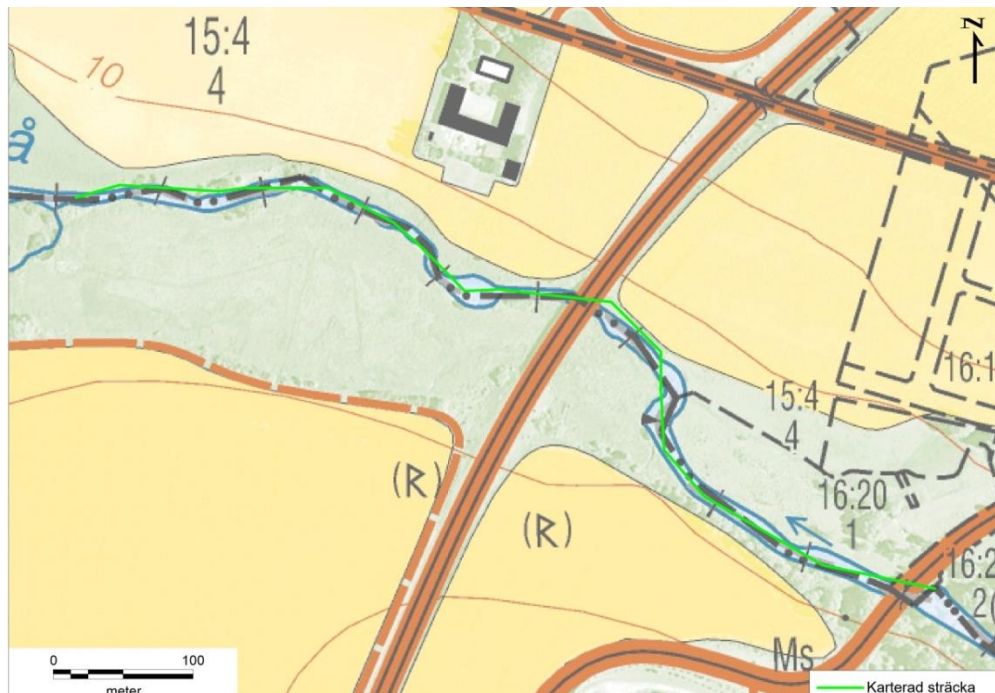
Uppströms den återmeandrade sträckan finns ytterligare en ca 750 m lång sträcka av Höje å som inte ingår i något dikningsföretag (se figur 8).

Ån kantas av betesmark och åker växelvis på norra och södra sidan. Träd kantar ån på den södra sidan längs de övre 150 m av sträckan. Längs resterande del av sträckan finns enbart enstaka träd (se figur 9). I de övre delarna har ån två fåror där den norra fåran är betydligt grundare och smalare än den södra (se figur 9 och 10). Den norra fåran är eventuellt inte vattenförande under vissa delar av året.

Ån är varierad och det finns både strömsträckor och lugnare parti (se figur 11 och 12). På den drygt 700 m långa sträckan är höjdskillnaden nästan 2 m, vilket ger ett genomsnittligt fall på nära 3 ‰. Trots strömsträckor så består bottenstrukturer främst av lera. På något enstaka ställe finns det träd och grenar som kan orsaka viss dämning men dessa bedöms inte orsaka några problem med avvattning i dagsläget. Ådalen är här kraftigt markerad och höjdskillnaden stor mellan ån och omgivande jordbruksmark. På grund av den stora höjdskillnaden finns inget behov av att underhålla och rensa ån för att säkra avvattningen från jordbruksmarken. De översvämningar som förekommer i ådalen är troligen positiva för de omgivande betesmarkerna eftersom det näringsrika vattnet gödslar marken.

Åtgärder/Skötsel

Sträckan är varierad och fin och det har troligen inte skett någon rensning på senare år. Det bedöms inte finnas något skötselbehov på sträckan. För att möjligen minska framtida skötselbehov hade träd och buskar kunnat planteras längs åns södra sida för att öka beskuggningen och minska växtligheten i ån. Förutsättningarna för livet i vattnet hade dock kunnat förbättras genom att grus och sten tillfördes på kortare strömsträckor. Befintliga naturvärden på sträckan bör värnas.

Figur 8. Oreglerad sträcka uppströms den återmeandrade delen av Höje å vid Trolleberg. I de övre delarna av sträckan finns två fåror varav den norra är markerad med blå streckad linje.

Bakgrundskarta ©Lantmäteriet MS 2013/04204

Figur 9. Höje å uppströms den återmeandrade sträckan vid Trolleberg. Längs den södra fåran i de övre delarna kantas ån av träd längs den södra stranden.

Figur 10. Höje å uppströms den återmeandrade sträckan vid Trolleberg. Den norra fåran i de övre delarna av sträckan. Ån rinner här igenom en fuktig betesmark som betas av kor.

Figur 11. Höje å uppströms den återmeandrade sträckan vid Trolleberg. En lugn sträcka av Höje å.

Figur 12. Höje å uppströms den återmeandrade sträckan vid Trolleberg. En strömsträcka i Höje å. Ett större block syns i ån och flera vid sidan om ån.

Nedströms Alberta

Beskrivning

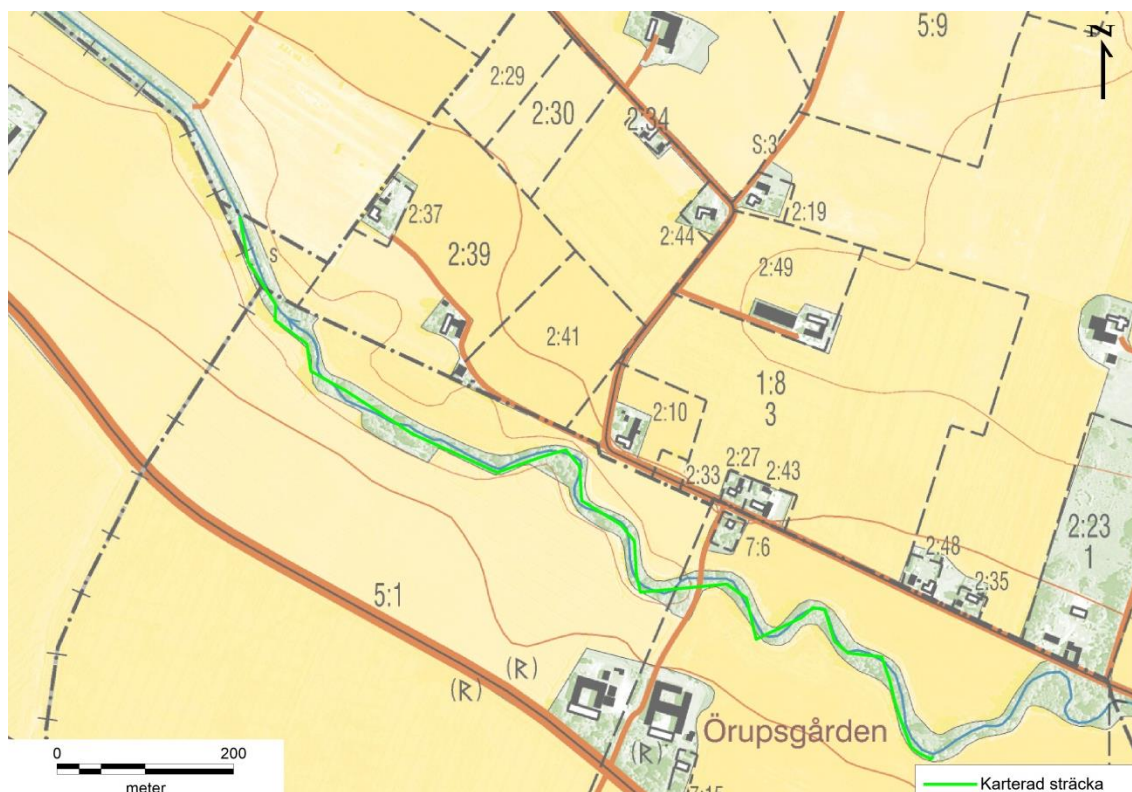
Nedströms Alberta har en 1 200 m oreglerad sträcka av Höje å karterats (se figur 13).

Fin och varierad sträcka där lugna partier växlas med strömsträckor dock är sträckan mest lugnflytande (se figur 14). På den nästan 1 200 m långa sträckan är höjdskillnaden ca 2 m, vilket ger ett genomsnittligt fall på drygt 1,5 ‰. En stor andel av ån är beskuggad och träd kantar ån på båda sidorna (se figur 15). Det finns lite problem med erosion men inte i någon större utsträckning.

Enligt en markägare längs sträckan har man rensat ån en gång på 50 år. Under rensningen var det enbart nedfallna träd och grenar, som orsaka dämning, som avlägsnades. Vidare har även åtgärder för att minska erosionen gjorts genom att lägga ut sten i slänten (se figur 16). På enstaka ställe finns grenar som ramlat ner i ån som kan orsaka dämning som en följd av att vegetation och annat bråte fastnar (se figur 17).

Åtgärd/skötsel

Det bedöms inte finnas något behov av skötsel längs sträckan och man bör värna om befintliga naturvärde. Om markägaren skulle uppleva problem med avvattning skulle en liknande rensning som gjorts tidigare, där nedfallna träd och grenar som orsakade dämning avlägsnades, göras om.

Figur 13. Oreglerad sträcka av Höje å nedströms Alberta.

Bakgrundskarta ©Lantmäteriet MS 2013/04204

Figur 14. Höje å nedströms Alberta. Mestadels träd på den södra sidan av ån skapar skugga i ån och sänker vattentemperaturen på sommaren.

Figur 15. Höje å nedströms Alberta. Träd på båda sidorna ån. Lite erosion påträffades i svängarna.

Figur 16. Höje å nedströms Alberta. Stenar har placerats i slänten för att förhindra fortsatt erosion på vissa platser.

Figur 17. Höje å nedströms Alberta. Grenar har ramlat ner i ån och kan möjligen orsaka viss dämning.

Esarp

Beskrivning

Vid Esarp har en 1 300 m lång oreglerad sträcka av Höje å karterats (se figur 18). Ån slingrar sig fram i landskapet och kantas av betesmark längs långa sträckor samt av åker utmed en begränsad sträcka i norr. Även på denna sträcka är flödet varierande med omväxlande lugna partier och strömpartier (se figur 19). På den ca 1 300 m långa sträckan är höjdskillnaden nästan 2,5 m, vilket ger ett genomsnittligt fall på nästan 2 ‰.

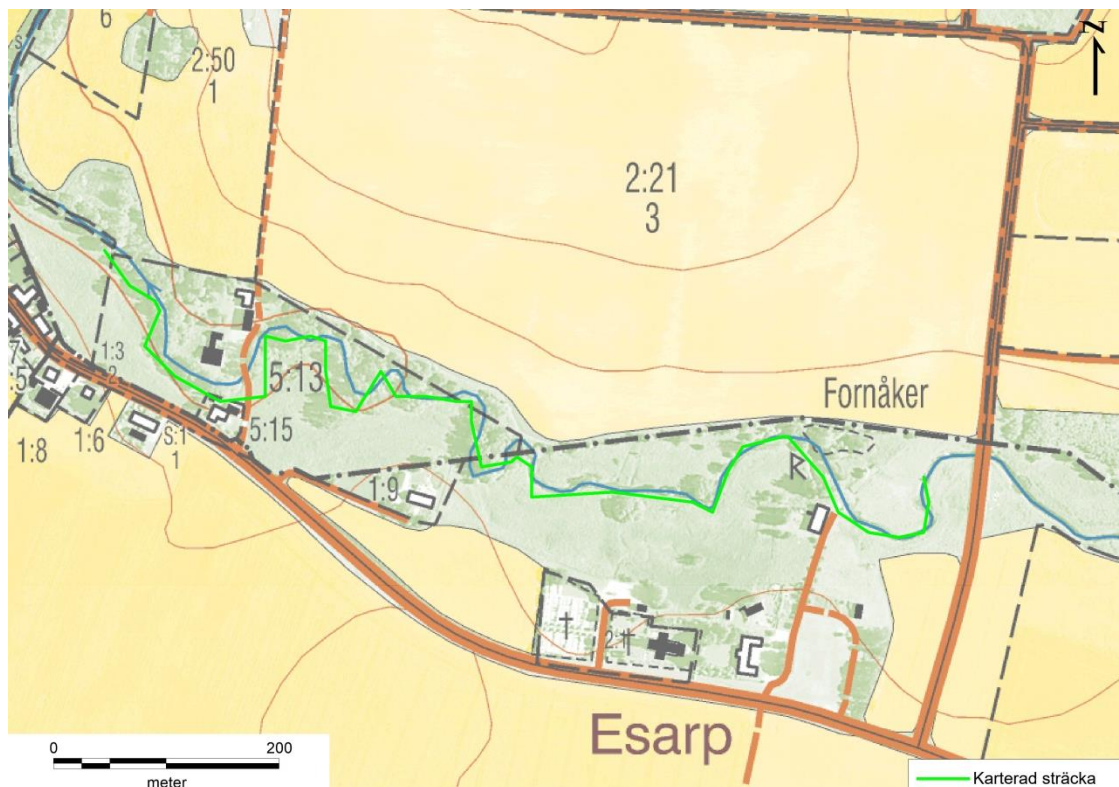
I de övre delarna av sträckan är beskuggningen begränsad (se figur 19). I de nedre delarna av sträckan är stora delar av sträckan beskuggad av träd på både södra och norra sidan av ån (se figur 20).

I den nedre delen av sträckan finns en gammal kvarn (Alberta kvarn) där dämnet fortfarande finns kvar (se figur 21). Det har på platsen gjorts ett omlöp så att fisk kan ta sig uppströms dämnet (se figur 22).

På sträckan finns enbart enstaka tecken på erosion som är en naturlig följd av åns slingrande lopp och bedöms inte heller orsaka några problem. Vidare finns det även en del träd som ligger i vattnet och kan orsaka dämning (se figur 23).

Åtgärder/skötsel

Höje å är på denna sträcka fin och varierad vilket medför att någon skötsel eller åtgärder för den biologiska mångfalden inte anses vara nödvändig. Det bästa vore om ån kan få fortsätta utvecklas fritt och att befintliga naturvärden på sträckan värnas. Vid karteringen sågs tecken på att en korvsjö håller på att bildas vid den andra svängen nedströms Esarps kyrka. Träd som fallit ned i ån skapar en variation både över och under vattnet som är positiv för naturmiljön. Utgör träden ett allvarligt hinder för markavvattningen måste de emellertid tas bort. Åkermarken norr om ån är troligen så högt belägen att det inte är några problem med avvattningen.

Figur 18. Oreglerad sträcka av Höje å vid Esarp.

Bakgrundskarta ©Lantmäteriet MS 2013/04204

Figur 19. Höje å vid Esarp. Lugnt parti vid Esarps kyrka.

Figur 20. Höje å vid Esarp. Träd på både norra och södra sidan av ån.

Figur 21. Höje å vid Alberta kvarn. Kvarvarande dämme vid Alberta kvarn.

Figur 22. Höje å vid Alberta kvarn. Omlöp vid Alberta kvarn.

Figur 23. Höje å vid Esarp. Grenar och träd har ramlat ner i ån och kan orsaka dämning.

Nedströms Gödelövsbäcken

Beskrivning

Nedströms Gödelövsbäckens mynning i Höje å har en oreglerad sträcka på ca 500 m karterats (se figur 24).

Sträckan är varierad med omväxlande lugna partier och strömsträckor (se figur 25). På den 500 m långa sträckan är höjdskillnaden ca 0,8 m, vilket ger ett genomsnittligt fall på nästan 2 ‰. Det har troligen varit problem med erosion tidigare då det finns utlagt stenar i slänten på två ställen (se figur 26). Det finns en del träd längs åns södra sida som bidrar till beskuggning på sträckan (se figur 27). Det har tidigare gjorts fiskevårdsåtgärder på sträckan, flera lekbottnar har anlagts och träd har planterats på åns södra sida.

Åtgärder/skötsel

Sträckan bedöms inte vara i behov av skötsel och åtgärder för att gynna den biologiska mångfalden har genomförts.

Figur 24. Oreglerad sträcka av Höje å nedströms Gödelövsbäckens mynning.

Bakgrundskarta ©Lantmäteriet MS 2013/04204

Figur 25. Höje å nedströms Gödelövsbäckens mynning. En kort sträcka med bra fall.

Figur 26. Höje å nedströms Gödelövsbäckens mynning. Erosionsskydd i slänten.

Figur 27. Höje å nedströms Gödelövsbäckens mynning. Träd längs åns södra slänt. Bidrar dels till beskuggning men stabiliserar även slänten och minskar risken för erosion.

Genarp

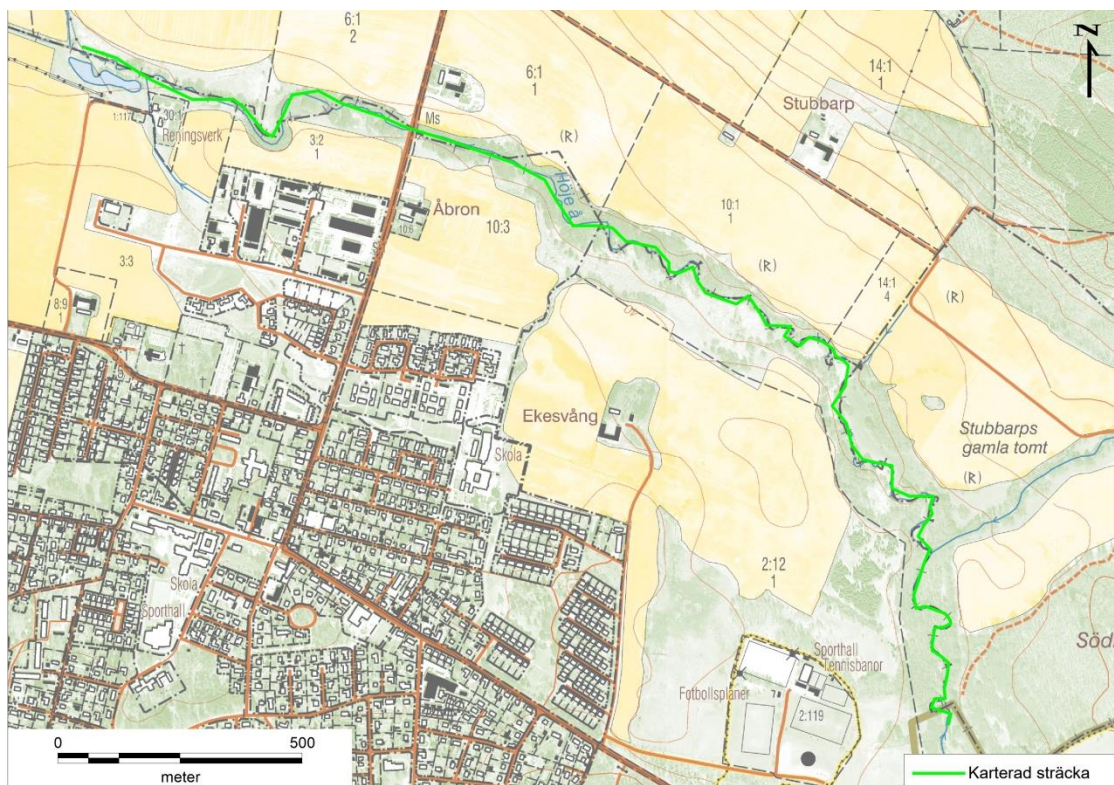
Beskrivning

Förbi Genarp har en ca 3 200 m lång sträcka karterats (se figur 28).

Längs större delen av sträckan finns det träd på både norra och södra sidan om ån och beskuggningen på sträckan bedöms som god (se figur 29). Träd och grenar ligger på flera ställen i ån och kan orsaka viss dämning men denna eventuella dämning bedöms inte medföra någon negativ effekt på omkringliggande mark (se figur 30). På den 3 200 m långa sträckan är höjdskillnaden nästan 7 m, vilket ger ett genomsnittligt fall på drygt 2 ‰. Fallet varierar på sträckan och strömsträckorna växlas med lugna partier. Bottensubstratet är också varierande med periodvis hårdbotten (se figur 31).

Åtgärder/skötsel

Den samlade bedömningen av sträckan är att det inte behöver göras några åtgärder för att främja den biologiska mångfalden och det finns inte heller något behov av skötsel. De befintliga naturvärdena på sträckan bör värnas.

Figur 28. Oreglerad sträcka av Höje å förbi Genarp.

Bakgrundskarta ©Lantmäteriet MS 2013/04204

Figur 29. Höje å förbi Genarp. Träd på både norra och södra sidan av ån vilket ger bra beskuggning och lägre vattentemperaturer.

Figur 30. Höje å förbi Genarp. Grenar och träd i åfåran kan orsaka dämning i systemet.

Figur 31. Höje å förbi Genarp. Varierande bottensubstrat på sträckan. Här ett parti med grus och sten.

Nedströms Håckebergasjön

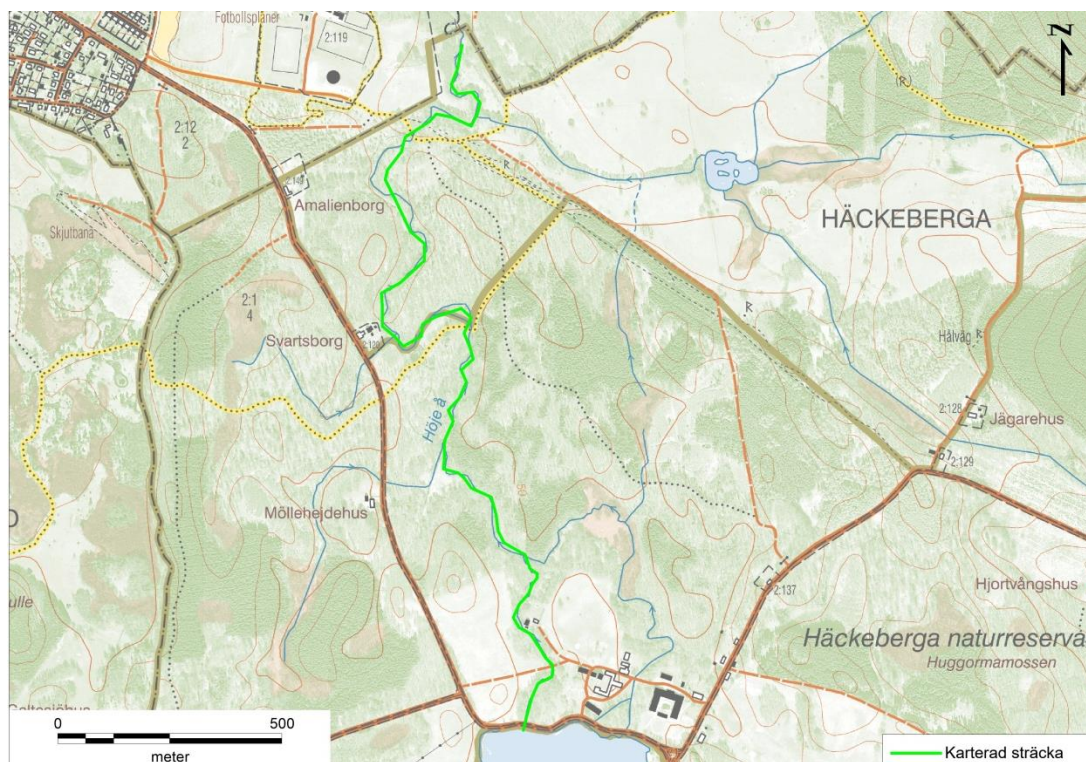
Beskrivning

Från Håckebergasjön utlopp till Genarp har en ca 2 700 m oreglerad sträcka av Höje å karterats (se figur 32).

Sträckan nedströms Håckebergasjön har med stor sannolikhet lämnats fri för utveckling. Lugna partier växlas med strömsträckor (se figur 33). På den 2 700 m långa sträckan är höjdskillnaden ca 10 m, vilket ger ett genomsnittligt fall på nästan 4 ‰. Mjukbotten varieras med hårbotten och på vissa sträckor finns det mycket block i åfåran (se figur 34). På hela sträckan kantas ån av skog och beskuggningen är därför god (se figur 34). På sträckan ligger på vissa ställen träd och grenar i åfåran men dessa bedöms inte påverka omgivande mark negativt (se figur 35). Det finns en kvarnränna i de nedre delarna av sträckan. Vid inloppet till kvarnrännan finns ett dämme för att säkerställa att en viss del av flödet rinner genom rännan (se figur 36). Sträckan rinner till största delen genom skog och påverkar inte direkt avvattning av någon åkermark.

Åtgärder/skötsel

Det bedöms inte finnas något behov av vare sig skötsel eller åtgärder på sträckan som istället bör få fortsätta utvecklas fritt och de befintliga naturvärdena bör värnas.

Figur 32. Karterad sträcka nedströms Håckebergasjön.

Bakgrundskarta ©Lantmäteriet MS 2013/04204

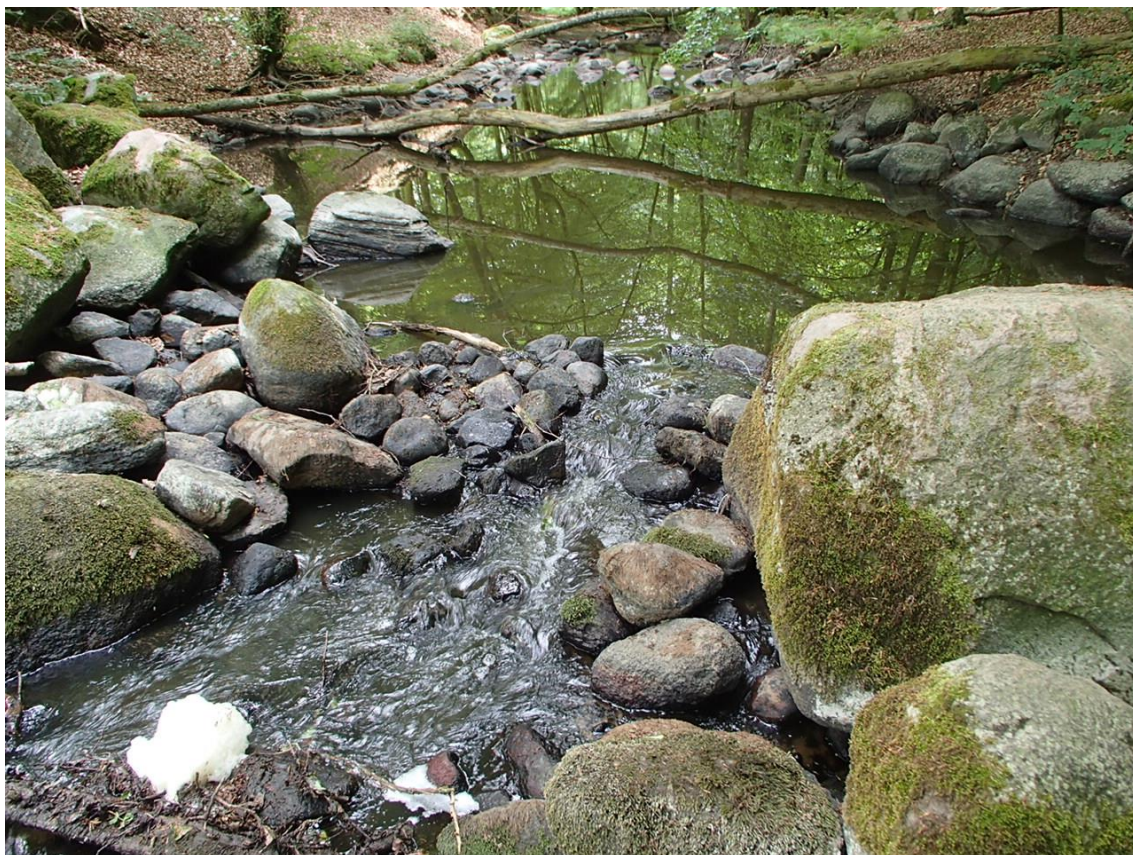
Figur 33. Höje å nedströms Håckebergasjön. Ett lugnt parti av Höje å nedströms Håckebergasjön.

Figur 34. Höje å nedströms Håckebergasjön. En väldigt fin del av Höje å med mycket block och stenar. Hela den karterade sträckan rinner genom skog.

Figur 35. Höje å nedströms Håckebergasjön. Grenar ligger på vissa ställen i åfåran men dessa bedöms inte ha någon stor påverkan på vattenflödet.

Figur 36. Höje å nedströms Håckebergasjön. Dämmet vid inloppet till kvarnrännan uppströms Genarp.

Kartering biflöden

Önnerupsbäcken – Laxmans Åkarp

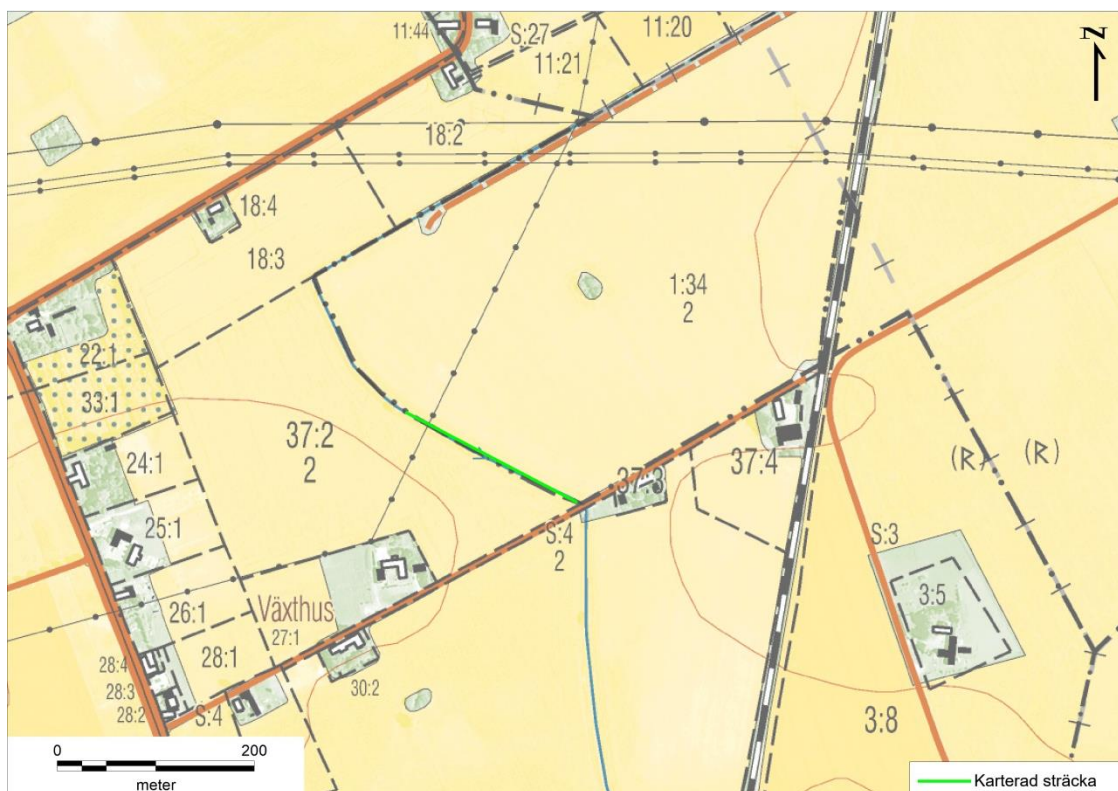
Beskrivning

I Önnerupsbäcken vid Laxmans Åkarp är en kort sträcka på 200 m oreglerad (se figur 37).

Bäcken har på sträckan med stor sannolikhet vid något tillfälle grävts om och rätats. Sträckan är dock inte reglerad i något dikningsföretag. På den ca 200 m långa sträckan är höjdskillnaden drygt 1 m, vilket ger ett genomsnittligt fall på ca 5 ‰. På en kort sträcka består botten av grus och sten i övrigt är det mest mjukbotten (se figur 38). Sträckan är rak och det finns enbart enstaka träd vilket medför att beskuggningen är dålig (se figur 39). Erosion påträffades på slänten på en kortare del av sträckan (se figur 40).

Åtgärder/skötsel

Vid fältkarteringen bedömdes det inte finnas något skötselbehov på sträckan. För att minska framtida eventuellt skötselbehov kan träd planteras för att öka andelen beskuggning och minska mängden vegetation i vattnet. Om erosionen på sträckan medför kraftig tillförsel av sediment och ett rensningsbehov uppstår kan erosionen åtgärdas genom att fasa av slänterna.

Figur 37. Oreglerad sträcka av Önnerupsbäcken vid Laxmans Åkarp.

Bakgrundskarta ©Lantmäteriet MS 2013/04204

Figur 38. Önnerupsbäcken vid Laxmans Åkarp. Kort strömsträcka med hårbotten.

Figur 39. Önnerupsbäcken vid Laxmans Åkarp. Den oreglerade sträckan är rak och beskuggningen är ytterst begränsad.

Figur 40. Önnerupsbäcken vid Laxmans Åkarp. Lite erosion av slänten.

Vallkärrabäcken – Lilleby

Beskrivning

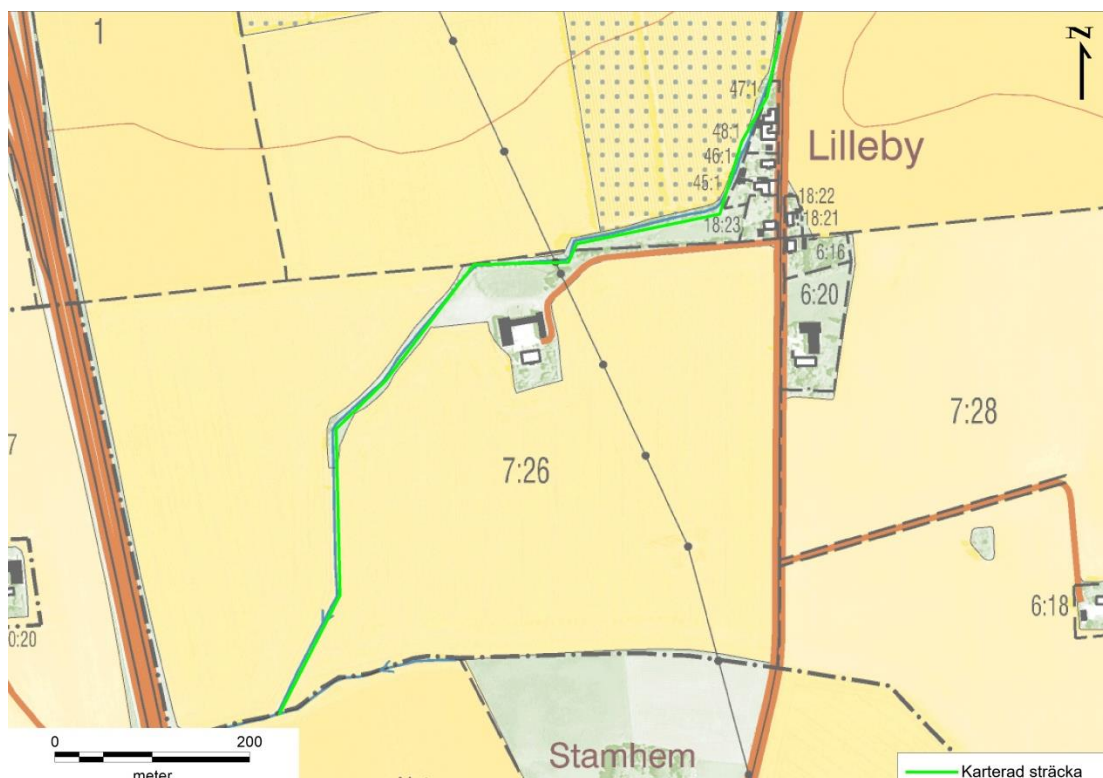
I Vallkärrabäcken vid Lilleby har en oreglerad sträcka på ca 1 000 m karterats (se figur 41).

Även denna sträcka har med stor sannolikhet rätats vid något tillfälle (se figur 42). Sträckan ingår trots detta inte i något dikningsföretag. Det påträffades en del erosion på sträckan, främst i de övre delarna (se figur 43). I de nedre delarna har fiskevårdsåtgärder genomförts, sten och grus har tillförts botten för att förbättra möjligheterna för öringlek. Erosionen har åtgärdats genom utläggning av stenmaterial i slänten där det tidigare har eroderat (se figur 44). Dessutom har träd planterats längs hela sträckan, dessa har dock blivit hårt betade av rådjur (se figur 45). På den 1 000 m långa sträckan är höjdskillnaden drygt 3 m, vilket ger ett genomsnittligt fall på drygt 3 ‰.

Åtgärder/skötsel

Vid fältkarteringen sågs inget behov av skötsel på sträckan. Den kraftiga erosionen i de övre delarna av sträckan kan medföra att bäcken behöver rensas i framtiden. Behovet av eventuell framtida skötsel skulle kunna minskas genom att erosionen åtgärdas t ex genom att slänterna fasas av. Alternativt genom att man även här lägger ut stenmaterial i de utsatta slänterna. Om skötsel ska ske med hjälp av klippskopa är det lämpligare att använda större block eller stenar som erosionsskydd istället för stenkross.

Beskuggningen som skulle skapats med de träd som planterades är fortfarande önskvärd och en ny plantering av träd hade varit positiv för den biologiska mångfalden i bäcken. För att säkerställa en lyckad etablering av plantorna bör ytterligare skyddsåtgärder för att minska betet från rådjuren vidtas.

Figur 41. Oreglerad sträcka av Vallkärrabäcken vid Lilleby.

Bakgrundskarta ©Lantmäteriet MS 2013/04204

Figur 42. Vallkärrabäcken vid Lilleby. Sträckan är rak och har troligen rätats vid något tillfälle.

Figur 43. Vallkärrabäcken vid Lilleby. Erosion av slänten i de övre delarna av sträckan.

Figur 44. Vallkärrabäcken vid Lilleby. Stenkross har lagts i slänten för att motverka fortsatt erosion.

Figur 45. Vallkärrabäcken vid Lilleby. Träden som planterades längs sträckan har till stor del blivit avbitna av rådjur.

Vallkärrabäcken – Vindfälle gård

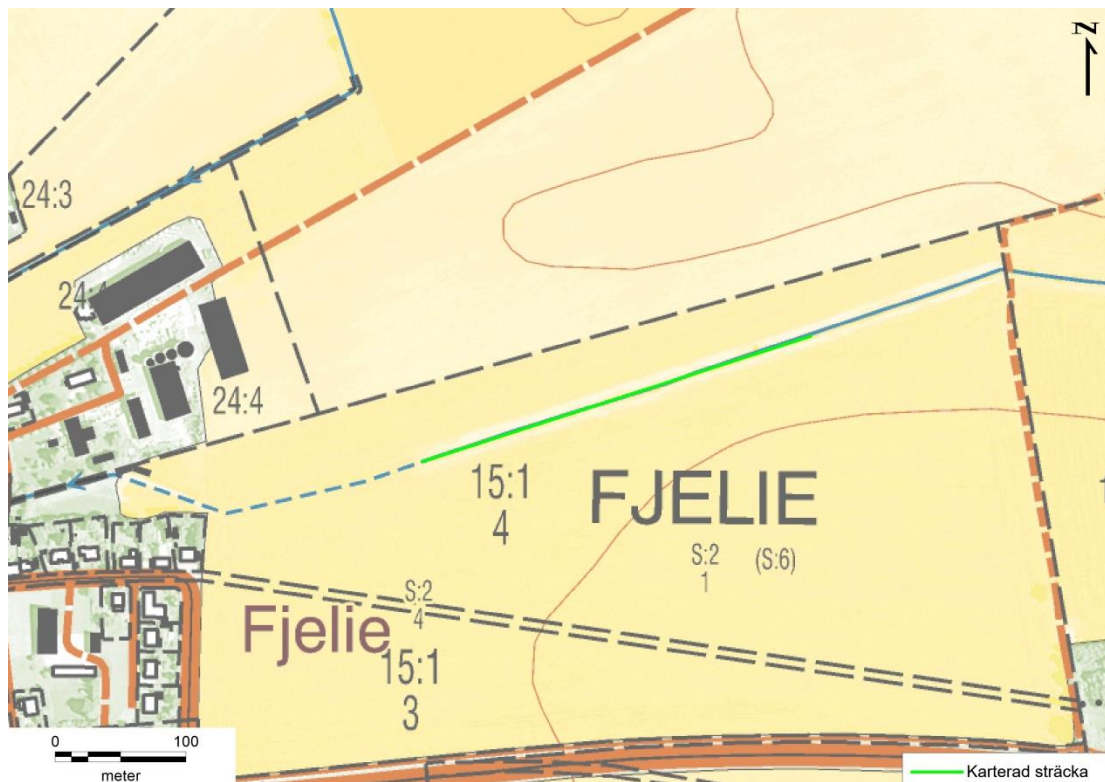
Beskrivning

En 300 m lång sträcka av Vallkärrabäcken vid Vindfälle gård har karterats (se figur 46).

Sträckan vid Vindfälle gård är rak och har även den en gång rätats, men ingår inte i dagsläget i något dikningsföretag (se figur 47). Det finns inga träd längs sträckan som bidrar till att beskugga bäcken. På denna sträcka har också gjorts fiskevårdsåtgärder och flera lekbottnar har anlagts (se figur 48). Dessutom har erosion motverkats genom avfasning och utläggning av stenkross i slänten (se figur 49). På den 300 m långa sträckan är höjdskillnaden drygt 1 m, vilket ger ett genomsnittligt fall på nästan 4 ‰.

Åtgärder/skötsel

Fiskevårdsåtgärder har tidigare genomförts på sträckan då man la ut sten och grus för att förbättra förhållandena för öringen. Dessutom bidrar avfasningen och utläggningen av stenmaterial i slänten sannolikt till att mindre sediment tillförs diket och på så vis krävs mindre skötsel. För att minska eventuellt framtida skötselbehovet ytterligare och samtidigt gynna den biologiska mångfalden kan träd planteras på bäckens södra sida.

Figur 46. Oreglerad sträcka av Vallkärrabäcken vid Vindfälle gård.

Bakgrundskarta ©Lantmäteriet MS 2013/04204

Figur 47. Vallkärrabäcken vid Vindfälle gård. Bäckens är rak och det finns inga träd som ger skugga.

Figur 48. Vallkärrabäcken vid Vindfälle gård. Fiskevårdsåtgärder har gjorts på sträckan, grus och sten har tillförts botten. Fotot är taget i samband med åtgärdens genomförande. Fotograf: Håkan Björklund, Ekologgruppen

Figur 49. Vallkärrabäcken vid Vindfälle gård. Slänten har avfasats till höger i fotot och till vänster har sten lagts i slänten för att motverka fortsatt erosion. Avfasningen är nyligen genomförd vid tillfället för fotograferingen. Fotograf: Håkan Björklund, Ekologgruppen

Vallkärrabäcken – Fjelle Boställe

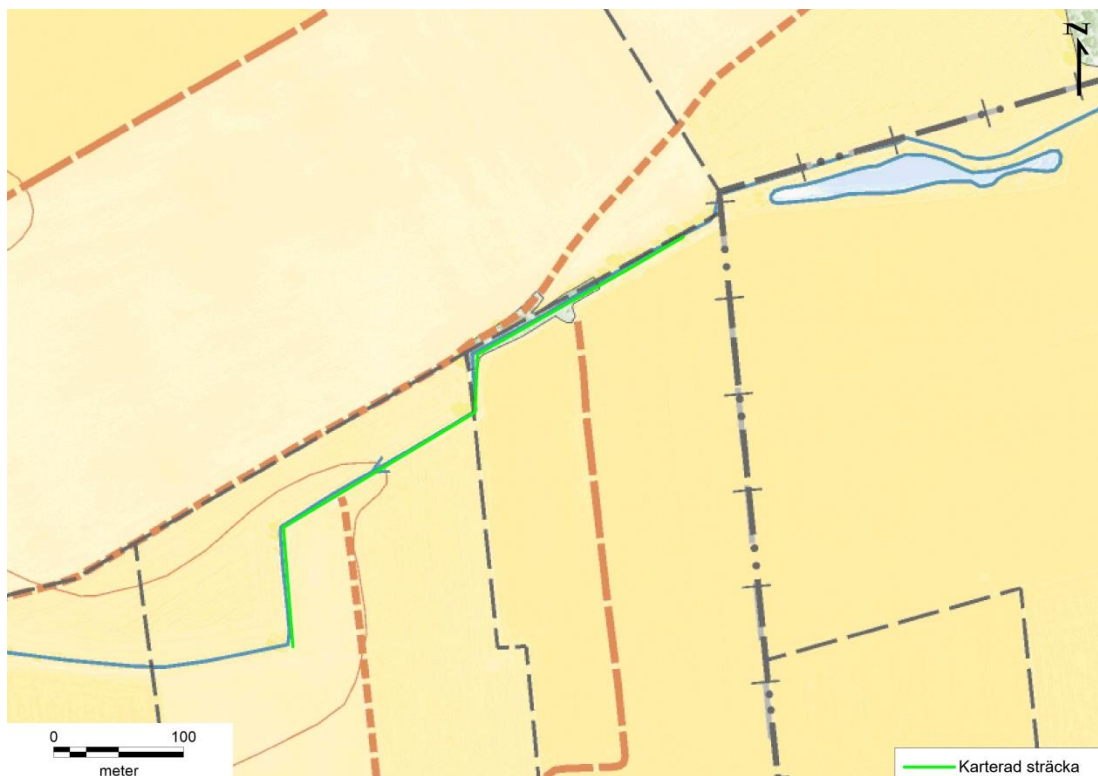
Beskrivning

Ytterligare en oreglerad sträcka i Vallkärrabäcken, nedströms Fjelle boställe, har fältkarterats (se figur 50). Sträckan är nästan 500 m.

Denna sträcka har troligen rätats vid något tillfälle och är idag ett rakt dike med dålig beskuggning (se figur 51). Det är tämligen mycket vegetation i bäcken och på slänterna dominerar pestskräp. Erosion påträffades på flera ställen längs sträckan (se figur 52). På den nästan 500 m långa sträckan är höjdskillnaden drygt 2 m, vilket ger ett genomsnittligt fall på nästan 5 ‰.

Åtgärder/skötsel

Det är troligt att det i dagsläget sker skötsel på sträckan. För att minska eventuellt framtida behov av skötsel kan träd planteras längs bäckens södra slänt för att minska vegetationen i åfåran. Beskuggningen skulle dessutom medföra positiva effekter på den biologiska mångfalden. Vidare är det bra fall på delar av sträckan och här hade det varit möjligt att lägga i mer grus och sten för att förbättra förutsättningarna för öringlek. Erosionen skulle kunna åtgärdas genom anläggande av tvästegsdike, avfasning av slänten eller punktvisa insatser.

Figur 50. Oreglerad sträcka av Vallkärrabäcken nedströms Fjelle boställe.

Bakgrundskarta ©Lantmäteriet MS 2013/04204

Figur 51. Vallkärrabäcken nedströms Fjellie boställe. Rak sträcka med en del vegetation i bäcken. På slänterna dominerar den invasiva arten pestskräp.

Figur 52. Vallkärrabäcken nedströms Fjellie boställe. Början på erosion i kanten. Åkern brukas ända till kanten och kommer påverkas negativt om erosionen får fortsätta.

Råbydiket – Utloppet i Höje å

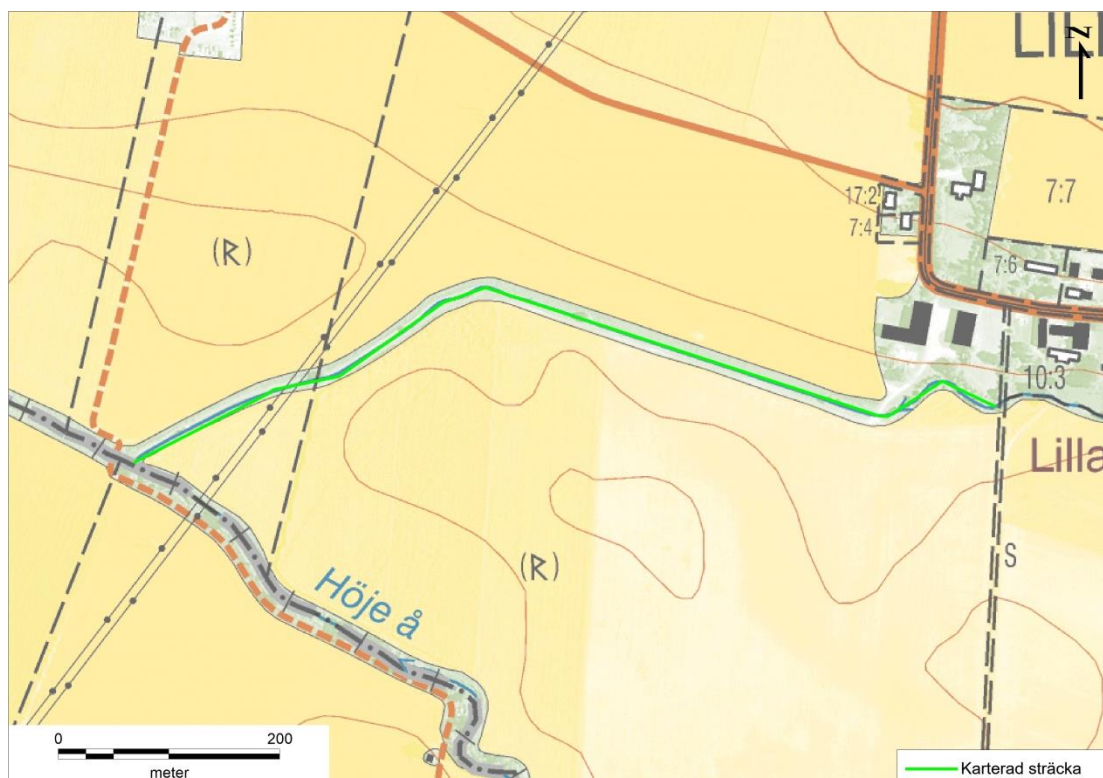
Beskrivning

Råbydikets nedre delar, från mynningen i Höje å till Lilla Bjällerup, ingår inte i något diktningföretag (se figur 53). Sträckan är ca 850 m.

Råbydiket har vid något tillfälle grävts om och rätats. På sträckan har slänterna eroderat något och det växer en del vegetation i diket (se figur 54 och 58). Vidare är sträckan dåligt beskuggad, det finns enstaka pilar på norra sidan i den övre delen av sträckan (se figur 54 och 56). På den drygt 800 m långa sträckan är höjdskillnaden 2,5 m, vilket ger ett genomsnittligt fall på nästan 3 ‰. Botten bestod till stor del av hårdmaterial som var överlagrat med lera.

Åtgärder/skötsel

Enligt arrendatorn krävs det ingen skötsel på sträckan för att bibehålla diket avvattnande förmåga. För att gynna den biologiska mångfalden hade man kunnat plantera träd längs diket södra slänt och på så vis minska vegetationen i diket samt sänka vattentemperaturen. I de övre delarna är det bra fall och här hade det varit möjligt att förbättra bottenförhållandena genom att lägga i mer sten och grus. Genom att minska erosionen kan bottenförhållandena ytterligare förbättras genom att botten inte slammar igen.

Figur 53. Oreglerad sträcka av Råbydiket.

Bakgrundskarta ©Lantmäteriet MS 2013/04204

Figur 54. Råbydiket vid mynningen i Höje å. Några pilar längs dikets norra sida. På den södra sidan är slänterna branta vilket medför att risken för erosion ökar.

Figur 55. Råbydiket vid mynningen i Höje å. Erosion av dikets norra slänt. På fotot syns även en del vegetation i diket.

Figur 56. Råbydike vid mynningen i Höje å. Rakt dike utan någon beskuggning.

Råbydiket – Stora Bjällerup

Beskrivning

I Råbydiket är ytterligare en kort sträcka oreglerad (se figur 57). Sträckan är uppdelad i två kortare delsträckor där den närmast vägen har karterats i fält. Sträckorna är 150 m respektive 100 m.

Denna korta sträcka är inte reglerad i något dikningsföretag men intrycket vid fältkarteringen är att det sköts på samma sätt som ett reglerat dike. Längs diket fanns små vallar som troligen är skapade med rensmassor. På sträckan finns ett träd vilket inte gav någon beskuggning (se figur 58). Slänterna på diket är branta och det syns tydliga tecken på erosion (se figur 59). Stora stenar har lagts i diket där kulverten mynnar, kanske för att minska erosionen (se figur 59). På den 150 m långa sträckan är höjdskillnaden 0,5 m, vilket ger ett genomsnittligt fall på drygt 2 ‰.

Åtgärder/skötsel

Vid fältkarteringen upptäcktes inget behov av skötsel men det var tydligt att det sker rensningar av diket. För att minska eventuellt framtida behov av rensningar kan träd planteras längs diket södra sida för att minska vegetationen i diket. Vidare kan slänterna fasas av för att minska tillförseln av sediment till diket vilket även det minskar behovet av att rensa diket.

Figur 57. Oreglerad sträcka av Råbydiket.

Bakgrundskarta ©Lantmäteriet MS 2013/04204

Figur 58. Råbydike vid stora Bjällerup. Rakt dike med ett träd som inte ger så mycket skugga.

Figur 59. Råbydike vid stora Bjällerup. Branta slänter med erosion. Stora stenar/block har lagts i diket troligen för att minska erosionen vid kulvertens mynning.

Avslutande kommentarer

De oreglerade sträckorna i huvudfåran, med undantag för sträckan genom Lomma, har troligen aldrig reglerats, eller åtminstone fått utvecklas fritt under en längre tid. Dessa sträckor är fina och varierande och det bedöms inte finnas något behov av skötsel. I biflödena har de oreglerade sträckorna vid något tillfälle troligen rätats, även om de inte ingår i något dikningsföretag. Flera av dessa sträckor sköts troligen som om de vore ett dikningsföretag med regelbundna rensningar. För flera av dessa sträckor bedöms åtgärder som trädplantering och åtgärder för att minska erosionen som möjliga. Dessa åtgärder skulle dels minska framtida behov av skötsel, dels även gynna den biologiska mångfalden. I nedanstående tabell finns en sammanfattning med behov och åtgärdsförslag för de karterade sträckorna.

Orsaken till att flera av de oreglerade sträckorna har förblivit oreglerade kan bero på att fallet är bra och att igenväxningen och igenslamning därmed är ett mindre problem än på sträckor med sämre fall. Fallet som har angetts för de olika sträckorna är ett genomsnittligt fall för hela sträckan. Då alla sträckor är varierande med strömpartier och lugna partier är fallet på kortare delsträckor ibland större och ibland mindre än det genomsnittliga fallet på sträckan. För att fallet ska passa för att skapa lekmiljöer för öring bör det vara större än 3 promille och gärna upp mot 6 promille, vilket det är på flera kortare sträckor även om det genomsnittliga fallet inte är så stort.

Helhetsperspektiv Höje å
Kartering av oreglerade sträckor och förslag för förbättrad biologisk mångfald

Sträcka	Längd (m)	Fall (‰)	Beskrivning	Åtgärdsförslag/skötselbehov
Höje å - Genom Lomma	2 500	1	Kantas delvis av bebyggelse i direkt anslutning till ån. En ca 10 m bred sumpskog tillför vissa biologiska värden till ån.	Värna om befintliga naturvärden
Höje å - Trolleberg 1	900	2	Nedströms den återmeandrade delen av Höje å. Sträckan har troligen fått utvecklas fritt de senaste åren. Varierad sträcka när det gäller bottensubstrat, flödes hastighet och beskuggning.	Avfasning, slätskoning
Höje å - Trolleberg 2	750	2 – 3	Uppströms den återmeandrade sträckan av Höje å. Varierande strömförhållande. Även på sträckor med bra fall består botten främst av lera men det finns större stenar vid sidan av ån vilket kan tyda på att det tidigare har skett rensningar.	Trädplantering
Höje å - Nedströms Alberta	1 200	1	Fin och varierad sträcka av Höje å där ån tillåts meandra. Det finns vissa tecken på erosion och lite träd och grenar som ligger i åfåran och kan orsaka viss dämning.	Möjligen rensning av nedfallna träd och grenar, endast om dessa orsakar problem för markavvattningen.
Höje å - Esarp	1 300	2	Fin och varierad sträcka av Höje å. Det finns flera kraftiga meanderbågar och det har börjat bildas en korvsjö på sträckan. Viss erosion och en del träd och grenar i åfåran påträffades under karteringen. Ett dämme finns vid Alberta kvarn. Dämmet är ett vandringshinder för fisk och det har anlagts ett omlöp på platsen.	Möjligen rensning av nedfallna träd och grenar, endast om dessa orsakar problem för markavvattningen.
Höje å - Nedströms Gödelövsbäcken	500	2	Det har tidigare gjorts fiskevårdsåtgärder på sträckan som tillförsel av sten och grus samt plantering av träd. Tidigare erosion har också åtgärdats.	Värna om befintliga naturvärden
Höje å - Genarp	3 200	2	En väldigt fin och varierad sträcka när det gäller fall och bottensubstrat. Längs större delen av sträckan är ån beskuggad av träd på båda sidorna.	Värna om befintliga naturvärden
Höje å - Nedströms Håckebergasjön	2 700	4	Fin sträcka av Höje å som rinner genom skogen nedströms Håckebergasjön. Det finns ett mindre dämme på sträckan vid inloppet till kvarnrännan. Dämmet bedöms inte vara något vandringshinder.	Värna om befintliga naturvärden
Önnerupsbäcken - Laxmans Åkarp	200	5	En grävd sträcka med dålig beskuggning och vissa erosionsproblem.	Trädplantering, avfasning
Vallkärrabäcken - Lilleby	1 000	3	Rätad sträcka med bra fall där det har gjorts fiskevårdsåtgärder på delar av den karterade sträckan. På de övre delarna av sträckan påträffades det kraftig erosion vid tillfället för karteringen. Träden som planterats längs sträckan har betats hårt av rådjuren och etableringen har därav misslyckats	Avfasning, trädplantering
Vallkärrabäcken -	300	4	En rätad sträcka med bra fall där det tidigare har gjorts	Trädplantering

Helhetsperspektiv Höje å
Kartering av oreglerade sträckor och förslag för förbättrad biologisk mångfald

Vindfälle Gård			fiskevårdsåtgärder. Sten och grus har tillförts botten och erosionsbenägna slänter har avfasats eller erosionsskyddas genom att trycka in sten i slänten.	
Vallkärrabäcken - Nedströms Fjelle Boställe	500	5	En rätad sträcka med bra fall. Det är dålig beskuggning på sträckan och därav en del vegetation i bäckfåran. Erosion påträffades på flera ställen längs sträckan	Trädplantering, avfasning, tillförsel av sten och grus till botten som en fiskevårdsåtgärd
Råbydiket – Utloppet i Höje å	850	3	Rak sträcka med dålig beskuggning och bitvis kraftig erosion på slänterna. Det fanns mycket hårbotten längs sträckan som var överlagrat av lera.	Avfasning/tvåstegsdike, trädplantering
Råbydiket - Stora Bjällerup	150 +100	2	Korta raka sträckor som binds samman med en kulvert. Diket rensas troligen regelbundet då det finns en liten vall längs diket som antagligen har skapats av rensmassor. Det är dålig beskuggning på sträckan med något enstaka träd. Det finns även tecken på erosion i slänten.	Avfasning, trädplantering

Bilaga 1.

Fältprotokoll oreglerade sträckor	
Vattendrag/sträcka	
Erosion	
Fall dåligt medelmåttigt bra	
Bottensubstrat Hård/mjukbotten djup på substratet	
Beskuggning andel med träd n/s/v/ö	
Fördämning hinder markavvattning	
Skyddszoner	
Bedömning skötselbehov	